

ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ »

Спеціальність - 7.02030304 - Переклад

Спеціальність - 802030304 - Переклад

ЗАГАЛЬНИЙ РОЗДІЛ

Комплексний кваліфікаційний екзамен «Теорія і практика перекладу» складається студентами 5 –або 6 курсу, які навчаються за спеціальністю «Переклад» для отримання кваліфікації спеціаліст та магістр. Програма екзамену є складовою частиною системи стандартів вищої освіти.

Актуальним завданням сучасної освіти є перевірка набутих знань, умінь та навичок, приведення їх у відповідну цілісність. Надважливим завданням атестації постає контроль засвоєння студентами базового мовного матеріалу (фонетичного, лексичного, словотворчого, морфолого-синтаксичного) з виведенням його в мовленнєву діяльність, сформованість рецептивних (слухання, читання) та продуктивно-репродуктивних (мовлення, письмо) навичок та вмінь основних видів перекладацької діяльності.

Методика проведення екзамену передбачає вміння студента розкривати ті чи інші теоретичні постулати, уміння перекладати тексти усно та письмово.

В результаті вивчення студент повинен **знати**:

- основні теорії та школи перекладу;
- основні граматичні та лексичні труднощі при перекладі;
- основні підходи до аналізу художнього тексту методом зіставлення оригінала та перекладу з точки зору комплексного підходу

*За підсумками вивчення теоретичного курсу студент повинен **вміти**:*

- самостійно аналізувати та перекладати тексти різних стилів;
- вживати різноманітні методи перекладу.

На екзамені передбачається перевірка знань та вмінь студентів з таких дисциплін:

Теорія перекладу

Основна іноземна мова

Основи перекладу та редагування художніх текстів

ЗМІСТ РОЗДІЛІВ

Розділ 1. Теорія перекладу

Предмет теорії перекладу, місце теорії перекладу серед інших гуманітарних дисциплін. Роль перекладу в розвитку світової культури, взаємозбагачення культур, зміцнення міжнародних зв'язків і порозумінні між народами. Короткий огляд з історії вітчизняного і зарубіжного перекладознавства. Проблема перекладності. Критика нігілістичних та ідеалістичних концепцій в галузі перекладу. Теорія перекладу і контрастивне (порівняльне) вивчення мов. Загальна та спеціальні теорії перекладу. Поняття перекладу як особливого виду комунікації. Етапи перекладацького процесу і фактори, що впливають на цей процес. Переклад як контакт двох мов і двох культур. Переклад і двомовність. Контекст оригіналу і контекст перекладу.

Взаємозв'язок екстралінгвістичної та лінгвістичної інформації в тексті і його врахування при перекладі. Поняття функціональної інформації (домінанти) тексту і її відображення в перекладі.

Основні особливості перекладацької діяльності. Організація перекладацької справи в Україні та інших країнах. Елементи наукової організації праці перекладача, інтерпретаційна позиція перекладача.

Поняття точності і адекватності перекладу: Переклад буквальний адекватний та вільний. Шляхи досягнення адекватності в перекладі. Мовленнєвий акт як одиниця перекладу. Рівні еквівалентності. Співвідношення формальних та змістових категорії при визначенні рівнів еквівалентності

Основні типи лексико-граматичних перетворень в перекладі: перерозподіл смислових компонентів висловлення, заміна, додавання і вилучення смислових одиниць. Структура і лексико-семантична зумовленість перетворень при перекладі з іноземної і на іноземну мову. Втрати і компенсації змісту і стилю при перекладі.

Типологія перекладу. Різновиди перекладу за ознаками ситуації перекладу: письмовий та усний переклад, художній, науково-технічний, офіційний тощо. Переклад анотування та реферування. Критерії оцінки якості перекладу.

Лексико-фразеологічні проблеми перекладу. Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідностей: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники)

Розділ 2. Основна іноземна мова: проблеми перекладу лексики

Класифікація типів міжмовних лексичних відповідників. Функціональні відповідники.

Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Прийом логічного розвитку поняття (метонімічний перенос у перекладі). Прийом перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії).

Так звана "безеквівалентна" лексика і шляхи її відтворення у перекладі, транслітерація і транскрипція, калькування, описовий переклад і підстановка. Передавання реалій. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Переклад неологізмів.

Специфіка перекладу окремих розрядів лексики. Переклад суспільно-політичних і науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів і його відтворення у перекладі. Передавання власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань тощо. Роль традиції у перекладі власних імен».

Проблеми перекладу словосполучень

Врахування сполучуваності слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень.

Способи передавання фразеологічних одиниць. Особливості перекладу образної фразеології. Збереження (повне та часткове) та втрати образності при перекладі. Передавання прислів'їв, крилатих слів. Експресивне перетворення фразеології та його відображення в перекладі

Переклад та лексикографія. Види лексикографічних посібників. Принципи укладання перекладних словників. Використання словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних, галузевих, словників скорочень та ін. Енциклопедії, довідники та їх роль у процесі здійснення перекладацької картотеки. Створення електронних словників.

Граматичні проблеми перекладу

Граматичні проблеми перекладу. Проблема підпорядкованості форми змісту у перекладі. Граматичні значення та їх передавання в перекладі. Збіг та розходження граматичних систем і моделей рідної та іноземної мови.

Відносність граматичних відповідників. Вибір граматичного відповідника в залежності від симантико-синтаксичної функції, лексичного наповнення та стилістико-експресивної функції конструкції конструкції.

Трансформаційна модель перекладу. Граматичні трансформації при перекладі: перестановки, заміни членів речення та частин мови, додавання та вилучення слів. Комплексні граматичні трансформації.

Структурна обумовленість граматичних трансформацій. Обов'язкові граматичні заміни при відсутності деяких морфологічних категорій у мові перекладу (наприклад, передавання засобами іноземної мови видових форм рідної мови, функцій артиклів, особливих випадків вживання займенників, конструкцій з безособовими формами дієслів, які відсутні у рідній мові, тощо). Передавання модальності у перекладі. Взаємозалежність синтаксичних і лексико-семантичних перетворень при перекладі висловлення. Конверсивні перетворення. Суб'єктно-об'єктна трансформація в перекладі.

Переклад речень із синтаксичними зворотами. Перетворення ускладненого речення у складне та низку простих речень. Трансформація складного речення у просте або низку простих речень і навпаки. Заміна підрядності сурядністю та сурядності підрядністю. Об'єднання простих речень у складному речення. Способи підкреслення смислового центру (реми) висловлення у рідній та іноземній мовах. Шляхи подолання інверсії в реченні при перекладі на іноземну мову. Комунікативне членування тексту і його відображення в перекладі.

Розділ 3. Основи перекладу та редагування художніх текстів

Стилістична та прагматична характеристика тексту як цілого та її відтворення у перекладі. Поняття комунікативної мети тексту. Передавання стилістичного забарвлення слів і граматичних зворотів (архаїзми, вульгаризми, канцеляризми, колоквиалізми тощо). Експресивна конкретизація при перекладі художнього тексту на рідну мову. Поняття прагматичної адаптації тексту при перекладі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу.—К.: Вид-во Київ, ун-ту, 1971.—129 с.
2. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. — К., 1982.
3. Федоров А.В. Основы общей теории перевода : Лингвистические проблемы .— 4-е изд.— М.: Высш. шк., 1983. — 303 с.
4. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. Учебное пособие — М.: "ЧеРо" 2000
5. Комиссаров В.Н. Теория перевода: Лингвистические аспекты. — М.: Высш.шк.,1990.— 253с.
6. Кундзіч О. Творчі проблеми перекладу. — К., 1973.
7. Korunets I.V. The course of the theory and practice of translation. — К.: Vyssh.sk., 1986.—176 с.
8. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). — Л.: Вид-во Львів, ун-ту, 1983. — 175 с.
9. Рильський М. Мистецтво перекладу. Статті, виступи, нотатки / Упоряд. и коментарі Г.Колесника. — К.: Рад.письм., 1975. — 343 с.
10. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. - М. 1986.
11. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. Сборник статей. - М., 1978.
12. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: У 2-х ч. Вінниця: Нова книга, 2001.
13. Михайленко В.В, Алгоритми перекладу. — Чернівці, 1994.
14. Чуковский В.И. Высокое искусство. — М.-Л, 1968.
15. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика: Статус, проблемы, аспекты. — М.: Наука 1988.— 215 с.
16. "Хай слово мовлене інакше...": Статті з теорії, критики та історії худ. перекладу. — К.: Дніпро, 1982. — 295 с.
17. Catford J.C. A linguistic theory of translation. — Oxford University Press, 1965.
DedeciusK. Vom Übersetzen: Theorie und Praxis.— Frankfurt a.M: SuhrkampUTB, 1986.—205s.
18. Komissarov V.N., Korolova A.L. A manual of translation from English into Russian. — М: Vyssh.sk., 1990. — 127 p.
19. Nida E.A. Language Structure and Translation.— Standford: California, 1975.— 283p.